

Alina Kulczyk-Dynowska

Projekty unijne realizowane na terenie obszaru prawnie chronionego a rozwój regionu o charakterze turystycznym na przykładzie Karkonoszy

Ekonomiczne Problemy Usług nr 85, 59-70

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ALINA KULCZYK-DYNOWSKA

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

**PROJEKTY UNIJNE REALIZOWANE NA TERENIE
OBSZARU PRAWNIE CHRONIONEGO A ROZWÓJ REGIONU
O CHARAKTERZE TURYSTYCZNYM NA PRZYKŁADZIE
KARKONOSZY**

Wprowadzenie

Aktywizacja ruchu turystycznego wymaga zbudowania specyficznej przewagi konkurencyjnej regionu – przewagi stworzonej z myślą o maksymalizacji jakości i atrakcyjności oferty postrzeganej przez turystę. Przewagę konkurencyjną konstruuje się w oparciu o wartości rzadkie i trudne do naśladowania. Te dwie cechy mają unikalne zasoby naturalne danego regionu, na podstawie istnienia których tworzy się przestrzenne formy ochrony przyrody.

Wyróżnikiem każdego regionu – nie tylko regionu o charakterze turystycznym – jest marka. W odniesieniu do omawianego typu regionu marka wprost nawiązuje do tzw. profilu obszaru i przybliża charakterystykę dostępnych produktów turystycznych. „Markę produktu turystycznego obszaru należy rozumieć jako nazwę, termin, znak, symbol, wzór lub kombinację tych elementów stworzoną w celu rozpoznania dóbr udostępnianych turystom i usług świadczonych przez podmioty zaangażowane w zaspokajanie potrzeb turystycznych w miejscu recepcji turystycznej i odróżniania ich od dóbr i usług

występujących w konkurencyjnych miejscach recepcji turystycznej”¹. Marka stanowi sygnał informacyjny dla potencjalnych turystów.

Istniejące w Karkonoszach parki narodowe – Karkonoski Park Narodowy (KPN) oraz Krkonošský národní park (KRNAP) stanowią swoistą i niepowtarzalną markę. Wszelkie inwestycje związane z realizacją celów statutowych obu parków zapewniają ochronę i/lub promocję wartości, w oparciu o które parki te powstały, a co za tym idzie ochronę i/lub promocję podstaw utworzenia marki regionu. Należy podkreślić, że bezpośredni wpływ na kreowanie popytu turystycznego ma realizowana przez wszystkie parki narodowe edukacja ekologiczna – zmienia ona potrzeby i zachowania osób nią objętych, ułatwiając tym samym popularyzację tzw. turystyki zrównoważonej.

1. Region turystyczny i jego rozwój

Sposobów i kryteriów delimitacji regionów, a co za tym idzie także rodzajów regionów, jest wiele. Tradycyjnego podziału przestrzeni na regiony turystyczne dokonuje się w oparciu o następujące przesłanki:

- „walory turystyczne obszaru (głównie przyrodnicze, ale także antropogeniczne);
- charakter zagospodarowania turystycznego;
- ruch turystyczny (traktowany także jako potwierdzenie prawidłowości wydzielenia regionu oraz miara jego rangi i atrakcyjności)”².

Wyróżnia się dwa zasadnicze rodzaje regionów turystycznych – homogeniczne i heterogeniczne. Regiony homogeniczne charakteryzują się jednym dominującym produktem turystycznym, natomiast w regionach heterogenicznych istnieje kilka równorzędnych produktów turystycznych. Regiony turystyczne można wyodrębnić również na podstawie transgranicznego produktu turystycznego³. Przykładem transgranicznego regionu turystycznego są parki narodowe zlokalizowane w Karkonoszach, tj. Karkonoski Park Narodowy

¹ S. Bosiacki, H. Hołderna-Mielcarek, *Marka produktu turystycznego czynnikiem konkurencyjności regionu*, w: *Gospodarka turystyczna w XXI wieku*, red. K. Wilczyńska, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu, Poznań 2010, s. 118.

² J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny*, PWE, Warszawa 2005, s. 112.

³ *Tamże*, s. 112–114.

(KPN) oraz czeski Krkonošský národní park (KRNAP). Warto podkreślić, że „region turystyczny to stosunkowo jednorodny obszar, który wyróżnia się z otoczenia określonymi cechami naturalnymi lub nabytymi. (...) Regiony turystyczne powstają zwłaszcza na obszarach będących docelowym miejscem turystycznych podróży długookresowych, najczęściej o charakterze urlopowym lub wakacyjnym (...)”⁴.

Rozwój regionu turystycznego uzależniony jest nie tylko od atrakcyjności obszaru, ale również od natężenia i jakości infrastruktury towarzyszącej turystyce. Idea zrównoważonego rozwoju regionu dotyczy wszystkich elementów warunkujących charakter rozwoju – zarówno zrównoważenia na etapie kształtowania rozwoju przedsiębiorstw turystycznych, jak i na etapie inwestycji turystyce towarzyszących, a prowadzonych przez administrację rządową, samorządy czy podmioty prywatne. „W praktyce oznacza to pewną harmonizację czynnika wzrostu z możliwościami, tempa zmian z odpowiednio przygotowaną kadrą, zasilanie informacyjne z możliwością wykorzystania tej informacji w decyzjach kierowniczych, dążenia do przejścia na system zarządzania procesowego lub zarządzania projektami i zharmonizowanie tych dążeń z bazą informatyczno-komputerową itp.”⁵

2. Rozwój turystyki na obszarach chronionych – pryzmat czynników rozwoju regionalnego

Objęcie danego obszaru ochroną prawną nie jest tożsame z zanikiem życia gospodarczego na wspomnianym terenie. Aktywność gospodarcza człowieka na terenach chronionych jest wprawdzie ograniczona, ale nie jest uniemożliwiona. „Ochrona przyrody związana jest z motywami wynikającymi z oceny wartości przyrody lub jej określonych składników”⁶. Powyższe wskazuje na naturalne wyróżniki omawianych terenów, w oparciu o które można budować przewagę konkurencyjną i ofertę turystyczną regionu. W tym kontekście szczególne zna-

⁴ T. Mańkowski, *Region i rozwój regionalny*, w: *Strategie rozwoju turystyki w regionie*, red. B. Meyer, D. Milewski, PWN, Warszawa 2009, s. 12.

⁵ M. Strużycki, *Konkurencja jako mechanizm sprawczy rozwoju regionalnego*, w: *Przedsiębiorstwo, region, rozwój*, M. Strużycki, Difin, Warszawa 2011, s. 98.

⁶ E. Mazur, K. Małachowski, *Ochrona środowiska przyrodniczego*, w: *Gospodarka a środowisko i ekologia*, red. K. Małachowski, CeDeWu, Warszawa 2007, s. 187.

czenie ma harmonijny krajobraz obszaru chronionego. Postępująca urbanizacja wpływa na wzrost wartości ekonomicznej wspomnianego krajobrazu – znaczenia nabiera tzw. tożsamość miejsca, a zarazem umiejętność ochrony go przed niekontrolowaną transformacją⁷.

Jak już wspomniano, przestrzenne formy ochrony przyrody nie wykluczają rozwoju życia gospodarczego – ich utworzenie może jednak wpływać na postrzeganie grup czynników rozwoju regionalnego poprzez niejako promowanie tych grup, które są pochodną przyczyn ustanowienia obszaru chronionego. W literaturze przedmiotu opisane są różne sposoby klasyfikacji czynników rozwoju regionalnego, a jednym z nich jest grupowanie omawianych czynników na następujące zbiory: czynniki ekonomiczne, społeczne, techniczne, polityczne oraz ekologiczne. Czynniki ekologiczne obejmują m.in. wdrażanie recyklingu, a także postęp w zakresie ochrony i racjonalizacji gospodarowania zasobami środowiska naturalnego – istotny dla gospodarowania na obszarach chronionych⁸. Na podstawie kryterium lokalizacji wyodrębniane są natomiast czynniki endogeniczne oraz egzogeniczne. Czynniki endogeniczne „znajdują się na obszarze danego regionu i są w pewnym stopniu przez ten region kształtowane. Są one determinantą wzrostu oraz kreowania nowych wartości materialnych i niematerialnych w regionie”⁹. Wśród czynników endogenicznych wiodącą rolę odgrywają: zasoby lokalnego ekosystemu, potencjał demograficzny, kapitał intelektualny i społeczny, potencjał gospodarczy, zagospodarowanie infrastrukturalne, a także polityka intraregionalna i lokalna.¹⁰

Zdaniem autorki w odniesieniu do obszarów chronionych szczególne znaczenie mają – w świetle przytoczonych sposobów klasyfikacji czynników rozwoju regionalnego – czynniki ekologiczne oraz zaliczane do czynników endogenicznych zasoby lokalnego ekosystemu. Warto podkreślić, że jednym z ważniejszych aspektów decydujących o atrakcyjności lokalnego ekosystemu jest różnorodność biologiczna i krajobrazowa. Stworzone przez naturę środowisko w połączeniu ze sztucznymi wytworami człowieka determinuje warunki dla

⁷ Por. A. Kupidura, M. Łuczewski, P. Kupidura, *Wartość krajobrazu. Rozwój przestrzeni obszarów wiejskich*, PWN, Warszawa 2011, s. 12–13.

⁸ Zob. S. Korenik, *Dysproporcje w rozwoju regionów Polski – wybrane aspekty*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 2003, s. 65.

⁹ T. Mańkowski *Region i rozwój...*, *op.cit.*, s. 17.

¹⁰ Zob. R. Bról, *Rozwój regionalny jako kategoria ekonomiczna*, w: *Metody oceny rozwoju regionalnego*, red. D. Strah, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 2006, s. 16.

podejmowania działalności gospodarczej. Powoduje to, że zasoby lokalnego ekosystemu mają decydujący wpływ na możliwość rozwoju w regionie dziedzin uzależnionych od parametrów środowiskowych, a więc m.in. turystyki.

Funkcja turystyczna obszarów chronionych jest – z uwagi na możliwość zaspokojenia większości potrzeb turysty – bardzo rozbudowana. Człowiek staje się turystą, a więc zgłasza popyt na szeroko pojęte usługi turystyczne za sprawą następujących potrzeb: odpoczynku i relaksu, aktywności i przygody, zdrowotnych, edukacyjnych, historyczno-archeologicznych, politycznych, naukowo-technicznych, obcowania ze sztuką, religijnych oraz handlowych¹¹. Niestety turystyka nie jest obojętna dla środowiska. Aktywność ta wiąże się z antropopresją wyrażającą się poprzez:

- zabór ziemi i wody;
- degradację krajobrazu;
- zanieczyszczenie powietrza i wód powierzchniowych;
- degradację gleb;
- degradację bioróżnorodności w świecie roślin i zwierząt;
- hałas i zaśmiecanie środowiska;
- niekorzystny wpływ na kulturę społeczności lokalnych¹².

Stąd też działania na rzecz aktywizacji ruchu turystycznego wymagają równoległych działań prewencyjnych przeciw wyżej wymienionym zjawiskom. Tylko wówczas zapewnione zostaną podstawy rozwoju regionu turystycznego w długim okresie.

Warto podkreślić, że funkcja turystyczna regionu sprawia, że dla powodzenia jego rozwoju zaangażowana musi być niemal całość społeczności lokalnej. Turysta powinien czuć się wyjątkowo, a to wymaga swoistego klimatu. Lokalna społeczność musi wysyłać spójne sygnały świadczące o tym, iż rozwój turystyki i sama osoba turysty jest pożądana. Wiąże się z tym wiele elementów, takich jak: bezpieczeństwo publiczne, ład przestrzenny, akceptacja utrudnień związanych z ruchem turystycznym, zaufanie do turystów, realizowanie inwestycji przyjaznych turystyce itp. Kłamrą łączącą te wymagania jest kapitał spo-

¹¹ Zob. J.C. Holloway, C. Robinson, *Marketing w turystyce*, PWE, Warszawa 1997, s. 107.

¹² B. Sawicki, *Turystyka zrównoważona – nowa koncepcja rozwoju turystycznego regionów*, w: *Regionalne aspekty rozwoju turystyki*, red. M. Jalinik, Agencja Wydawniczo-Edytorska EkoPress, Białystok 2006, s. 52.

łeczny¹³. Rozwój turystyki oznacza dla społeczności lokalnej zmiany społeczno-kulturowe. Wpływ turystów na społeczność lokalną narasta w miarę wzrostu popularności obszaru, jak i wydłużania się okresu wspomnianej popularności. Pojawiają się koszty życia z „obcymi”, którzy często czują się zwolnieni z przestrzegania norm obyczajowych obowiązujących w ich codziennym otoczeniu. Turystyka oznacza konfrontację różnych kultur, różnych oczekiwań, różnych grup społecznych itp.¹⁴ Ta różnorodność staje się czasem problemem prowadzącym do powstania barier dla rozwoju turystyki w regionie.

3. Projekty unijne realizowane na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego – analiza obejmująca lata 2009–2011

W Karkonoskim Parku Narodowym zrealizowano i nadal realizuje się projekty unijne w ramach trzech programów – Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ), Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska (PO EWT Polska–Czechy) oraz Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej dla Europy Środkowej (PO EWT Europa Środkowa) (tabela 1).

Projekt „Kompleksowa ochrona ekosystemów leśnych w KPN” ma na celu ochronę charakterystycznej dla Karkonoszy kwaśnej buczyny górskiej, borów jodłowo-świerkowych oraz górnoreglowej świerczyny sudeckiej. Autorzy projektu w sposób kompleksowy – co zostało uwidocznione już na etapie konstrukcji nazwy projektu – potraktowali przyrodę omawianego obszaru. Ten sposób percepcji przestrzeni odpowiada wrażeniom turysty, który ocenia atrakcyjność miejsca jako pochodną całości wrażeń. Dodatkowo, a zarazem bezpośredni wpływ realizacji omawianego projektu na aktywizację ruchu turystycznego wynika z jednego z elementów projektu – przebudowy ścieżki dydaktycznej oraz opracowania i druku „Przewodnika po ekosystemach leśnych KPN”.

¹³ Por. J. Herbst, *Kraina nieufności: kapitał społeczny, rozwój gospodarczy i sprawność instytucji publicznych w polskiej literaturze akademickiej*, w: P. Swianiewicz, J. Herbst, M. Laskowska, A. Mielczarek, *Szafarze darów europejskich*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 28.

¹⁴ Zob. A. Niezgoda, *Zmiany społeczno-kulturowe a rozwój turystyki zrównoważonej*, w: *Gospodarka turystyczna w XXI w.*, red. K. Wilczyńska, Zeszyty Naukowe nr 19 Wyższej Szkoły Handlu i Usług, Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług, Poznań 2010, s. 39.

Tabela 1

Wykaz projektów unijnych realizowanych w KPN w roku 2009

Lp.	Nazwa projektu	Program	Okres realizacji	Wydatki w roku 2009 (zł)
1	Kompleksowa ochrona ekosystemów leśnych w KPN	POIiŚ	06.2009 r. do 12.2012 r.	1.373.717
2	Ochrona najcenniejszych ekosystemów KPN – modernizacja Ścieżki nad Reglami	POIiŚ	06.2009 r. do 12.2011 r.	1.031.476
3	Wzmocnienie współpracy transgranicznej w edukacji ekologicznej w KRNAP i KPN	PO EWT Polska-Czechy	08.2008 r. do 12.2010 r.	127.130
4	TransEcoNet	PO EWT Europa Środkowa	01.2009 r. do 04.2012 r.	52.712
Suma wydatków				2.585.035

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji finansowo-księgowej KPN.

Projekt „Ochrona najcenniejszych ekosystemów KPN – modernizacja Ścieżki nad Reglami” ma na celu minimalizację antropopresji wywołanej turystyką pieszą w odniesieniu do najcenniejszych fragmentów karkonoskiej przyrody. W ramach projektu dokonano m.in. inwestycji związanych z przebudową szlaku turystycznego oraz zakupiono urządzenia do monitorowania ruchu turystycznego – tzw. ekokantery.

W obu wyżej wymienionych przypadkach autorzy projektów dostrzegli również konieczność modyfikacji zachowań turysty poprzez uzupełnienie niedoborów w edukacji ekologicznej. Tym samym projekty te wpływają na uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej parku.

W ramach realizacji zakończonego już projektu „Wzmocnienie współpracy transgranicznej w edukacji ekologicznej w KRNAP i KPN” dążono do zacieśnienia współpracy pomiędzy polską i czeską młodzieżą, wychowawcami z obu krajów oraz pracownikami obu parków. Projekt ten obejmował działania związane z edukacją ekologiczną. Analiza dotycząca uczestników projektu przeprowadzona w kontekście wpływu na lokalne społeczności wskazuje, że nowe więzi społeczne, jakie zostały wytworzone w ramach wspólnych działań, mogą

stanowiąc podwaliny kapitału społecznego i nowego wymiaru kontaktów transgranicznych. Wspomniane efekty są spójne z ideą transgraniczności oferty turystycznej Karkonoszy.

Projekt „TransEcoNet” ma na celu identyfikację i ocenę powiązań ekologicznych na terenie nie tylko obu karkonoskich parków, ale wybranych obszarów Europy Środkowej. Inwentaryzacje historycznych map (najstarsze pochodzą z XVIII w.), ich analiza oraz zapis w nowoczesnej technice pozwolą ocenić przemiany krajobrazu przez pryzmat zmian wywołanych antropopresją. Wartość poznawcza już wykonanych badań jest użyteczna z punktu widzenia planowania zagospodarowania terenu parków, otulin oraz przylegających obszarów, a więc obszarów strategicznych dla rozwoju turystyki w regionie.

W roku 2010 liczba projektów unijnych realizowanych w KPN zwiększyła się do dziesięciu (tabele 1 i 2). Celem uporządkowania analizę projektów z lat 2010 oraz 2011 przeprowadzono w podziale na projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ), projekty realizowane w ramach Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska (PO EWT Polska–Czechy) i Programu Operacyjnego Europejskiej Współpracy Terytorialnej dla Europy Środkowej (PO EWT Europa Środkowa).

Projekt „Ochrona najcenniejszych ekosystemów KPN – etap II” stanowi swoistą kontynuację i rozszerzenie działań opisanych w ramach charakterystyki projektów realizowanych w roku 2009. Cel projektu jest tożsamy z celem wówczas wyartykułowanym, zmienił się jedynie obszar działań. W etapie rozpoczętym w roku 2010 działaniami objęto cenne ekosystemy leśne i nieleśne położone wzdłuż następujących szlaków:

- szlaku czerwonego przebiegającego przez Kocioł Łomniczki;
- szlaku żółtego przebiegającego od grupy skalnej Pielgrzymy do Słonecznika;
- szlaku czerwonego nad Śnieżnymi Kotłami;
- szlaku czerwonego nad Kotłem Małego i Wielkiego Stawu.

Tabela 2

Wykaz projektów unijnych realizowanych w KPN w ramach programu POIiŚ
w roku 2010 i pierwszej połowie roku 2011

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wydatki w roku 2010 (zł)	Wydatki w pierwszej połowie roku 2011 (zł)
1	Kompleksowa ochrona ekosystemów leśnych w KPN	06.2009 r. do 12.2012 r.	1.716.083	579.860
2	Ochrona najcenniejszych ekosystemów KPN - modernizacja Ścieżki nad Regłami	06.2009 r. do 12.2011 r.	922.450	4.262
3	Ochrona najcenniejszych ekosystemów KPN – etap II	08.2010 r. do 12.2012 r.	327.512	4.262
4	Ochrona najcenniejszych gatunków flory KPN – Żywy Bank Genów Jagniątek	06.2010 r. do 12.2013 r.	319.531	107.970
SUMA WYDATKÓW			3.285.576	696.354

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji finansowo-księgowej KPN.

Projekt „Ochrona najcenniejszych gatunków flory KPN – Żywy Bank Genów Jagniątek” ma na celu odtworzenie i zachowanie różnorodności gatunków występujących w Karkonoszach. Wyjątkowość założonych efektów projektu wynika w dużej mierze z planu ochrony karkonoskich endemitów oraz reliktywów polodowcowych. Unikatowość populacji lokalnej jest jedną atrakcją turystycznej Karkonoszy – stąd projekt jest powiązany z uatrakcyjnieniem oferty turystycznej obszaru.

Tabela 3

Wykaz projektów unijnych realizowanych w KPN w ramach programów PO EWT Polska–Czechy oraz PO EWT Europa Środkowa w roku 2010 i pierwszej połowie roku 2011

Lp.	Nazwa projektu	Program	Okres realizacji	Wydatki w roku 2010 (zł)	Wydatki w pierwszej połowie roku 2011 (zł)
1	Wzmocnienie współpracy transgranicznej w edukacji ekologicznej w KRNAP i KPN	PO EWT Polska-Czechy	08.2008 r. do 12.2010 r.	82.499	Projekt zakończony
2	Rozwój infrastruktury turystycznej KRNAP i KPN	PO EWT Polska-Czechy	06.2010 r. do 05.2012 r.	437.138	605.475
3	Karkonosze w INSPIRE-wspólny GIS w ochronie przyrody	PO EWT Polska-Czechy	06.2010 r. do 05.2013 r.	1.026.029	11.945
4	Wspólna edukacja pracowników Dyrekcji KRNAP i KPN	PO EWT Polska-Czechy	08.2010 r. do 08.2014 r.	20.205	33.872
5	Bezpieczne Karkonosze	PO EWT Polska-Czechy	04.2010 r. do 02.2011 r.	70.531	11.032
6	TransEcoNet	PO EWT Europa Środk.	01.2009 r. do 04.2012 r.	31.456	11.999
Suma wydatków				1.667.858	674.323

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji finansowo-księgowej KPN.

Wpływ kolejnego projektu na aktywizację ruchu turystycznego jest ukazany już na etapie samej nazwy projektu – „Rozwój infrastruktury turystycznej KRNAP i KPN”. Celem projektu jest stworzenie spójnej transgranicznej oferty turystycznej przy jednoczesnym uwzględnieniu konieczności poprawy dostępu do informacji turystycznej. Po polskiej stronie zaplanowano stworzenie Centrum Informacyjnego w Karpaczu. Wybór lokalizacji centrum jest nieprzypadkowy – pozwala on na jednoczesne odrestaurowanie jednego z niewielu tradycyjnych domów o charakterystycznej regionalnej architekturze, stworzenie unikatowego ogrodu ziół i krzewów karkonoskich, umiejscowienie informacji tu-

rystycznej w miejscu dogodnym dla odwiedzających teren Parku oraz wytyczenie nowej ścieżki geoturystycznej przez wschodnie Karkonosze. Po czeskiej stronie powstanie ekspozycja i ścieżka turystyczna tematycznie związana z ofertą opisaną powyżej.

Projekt „Karkonosze w INSPIRE – wspólny GIS w ochronie przyrody” ma za zadanie stworzyć wspólny system zarządzania dla całego obszaru Karkonoszy i ułatwiać dostęp do informacji przestrzennej.

„Wspólna edukacja pracowników Dyrekcji KRNP i KPN” oraz projekt „Bezpieczne Karkonosze” to projekty nastawione w dużej mierze na podniesienie kompetencji pracowników obu parków, a tym samym – poprawę obsługi turysty. Pierwszy z projektów obejmuje naukę języka (czeskiego przez pracowników KPN i polskiego przez pracowników KRNP), wymianę pracowników, a także szkolenia z zakresu prawa obowiązującego na terenie obu państw. Ponadto w ramach projektu zaplanowano druk unikalnego tematycznego słowniczka polsko-czeskiego i czesko-polskiego oraz druk dwujęzycznego regulaminu turystycznego. Oba wydawnictwa będą dystrybuowane nie tylko wśród pracowników parków, ale i pracowników innych instytucji mających kontakt z turystami, m.in.: schronisk górskich, urzędów, punktów informacji turystycznej itp. Projekt „Bezpieczne Karkonosze” obejmuje działania mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa osób odwiedzających teren obu karkonoskich parków. Trudny górski teren sprawia, że w razie wypadku bardzo często na miejscu zdarzenia pierwsze są nie służby ratowniczo-medyczne, lecz pracownicy parków. Stąd też szkolenie na temat pomocy przedmedycznej oraz wypracowanie jednolitych po obu stronach granicy procedur postępowania w sytuacji zagrożenia jest bardzo istotne.

Uwagi końcowe

Obszar parku narodowego stanowi oczywisty wyróżnik regionu i czytelny dla turysty sygnał świadczący o atrakcyjności przyrodniczej terenu. Projekty unijne realizowane przez oba karkonoskie parki narodowe związane są z funkcją ochrony przyrody, dydaktyczno-edukacyjną oraz naukową – a więc funkcjami istotnymi z punktu widzenia rozwoju turystyki w regionie. Promocja oferty parków narodowych może stanowić element marketingu terytorialnego na-

kierowanego na wywołanie popytu turystycznego na usługi świadczone na obszarach prawnie chronionych.

Dzięki wykorzystaniu środków unijnych możliwe było dokonanie wydatków inwestycyjnych (po polskiej stronie) na poziomie 8.909.146 zł. Biorąc pod uwagę długość okresu, w którym wydatki te zrealizowano (okres od 01.01.2009 roku do 30.06.2011 roku), należy uznać, że stanowią one znaczący wkład zarówno w rozwój infrastruktury turystycznej, jak i dywersyfikację oferty turystycznej opisywanego regionu. Ponadto przeprowadzone obserwacje wskazują na ciągłość i logiczną zgodność przeprowadzanych prac inwestycyjnych – projekty tworzą wzajemnie uzupełniającą się całość.

Warto podkreślić, że prace prowadzone w ramach zadań statutowych parków narodowych pozbawione są presji czasu charakterystycznej dla zadań realizowanych przez samorządy – brak jest tu zagrożenia 4-letnią kadencyjnością. Przyjęcie długookresowej perspektywy jest jedynym sposobem na wpisanie rozwoju regionu turystycznego w nurt zrównoważonego rozwoju.

THE EUROPEAN PROJECTS PUT INTO PRACTICE IN THE LEGALLY PROTECTED AREA AND A DEVELOPMENT OF A TOURIST REGION ON THE EXAMPLE OF THE KARKONOSZE MOUNTAINS

Summary

The article discusses the issue of the competitive superiority of the region due to its natural qualities. The uniqueness of the nature is the reason of defining the area as a legally protected. This fact is not to be identified with the disappearance of the economic life in such territory. In this article the characteristic of the European projects put into practice in the legally protected area has been done. The aim of this characteristic was to emphasize the influence of the above mentioned projects on the development of the tourism in the region.

Translated by Renata Gordziejonok